

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivárató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetének főlvetetik 's pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések 's előléptetések Megyerendszer általánosan VIII. Az emancipatio tárgyában: Budapesti napló. Törvényhatóságok: Sopron, Szerém, és Aradból. Erdélyi országgyűlés. Társulati élet: Az iparegyesület közgyűlése. — Alapítványi rendelkezés 100 aranyról

Külföld (Amerika, Spanyolország, Anglia.)
Értesítő.

MAGYARORSZAG és ERDELY.

Ó cs. 's ap. kir. felsége gróf Grünne Károly ezredes ő fensége István főherceg magyarországi helytartónál főudvarmesternek kinevezni, — továbbá Endlicher István hazánkfiát, a bécsi egyetemnél fűvészet tanárát, kormánytanácsosi cím és ranggal díj elengedéssel megajándékozni legkegyelmesebben méltóztatott. (W. Z.)

A' nmgu magy. kir. udv. kamra a' keblebeli irattári hivatalban ürességbe jött irnoki állomásra Schumbens a Józsefeddigi járulnokot, az ekép megüresült járulnokságra Dévay László hivatali gyakornokot — a' keblebeli főpénztári hivatalnál megüresült díjas gyakornokságra pedig Herczegfy Ignácot érdemesíté.

Megye-rendszer általánosan VIII.

Megye és törvényhozás. „Magyarországnak nemcsak megyei szervezete, hanem törvényhozása is van — mond b. E. 's épen törvényhozásunk az, mellyen én újja születésünk egyetlen, de biztos eszközt keresem.“ Előtem, megvalom, a' regeneratio eszméje sokkal homályosabb, hogy sem képes lehetnék azt megítélni, vajjon annak valóban egyetlen eszköze-e a' törvényhozás vagy sem? De az iránt teljesen tisztába vagyok magammal, hogy a' törvényhozás a' haladás, fejlődés, jóllét, miveltség, politikai szabadság, egy szóval a' státus polgárosodása ha nem is egyetlen, de bizonyára egyik legfőbb eszköze 's tényezője. Kinek a' számításban nem mindegy egy kétzerusnál több vagy kevesebb, a' számjegyek ide vagy amoda helyeztetése, érteni fogja e' megkülönböztetés fontosságát is. — Én nem álalom kimondani, hogy véleményem a' centralistákétól e' tekintetben is föltöbb különböző 's ha a' végkülönbséget egy mondatba öszszegesitem, ugy találok: hogy a' centralisták egy eszköztől remélik azon czél elérhetését, melly olykor csak számtalan eszköz közremunkálásának lehet eredménye. — Ki nem látja azt, hogy azon eszköz, melly egy főczélra — mint egyetlen áll, végre magával a' czéllal azonosul? valóban csak ezen nézet vezethette a' „Reform“ kitünő miveltségű szerzőjét oly tévedésbe, hogy ne lássa a' veszélyt, melly állományunkat elkerülhetlenül érné, ha minden okakodása mellett is tett indítványai létesíthetnének.

A' nemes b. azt ugyan, miben alkotványunk akár mi esekély biztosító 's erősítő elemét látja, föl nem áldozza, míg helyette erősebb és jobb nem helyettesítetik, 's világosan mondja, hogy „ki jelen szervezetünkről le mond, mi előtt alkotványunknak más biztosítékai szerzettettek, egyenesen alkotványosságunkat veszélyezteté.“ Ez igen bölcs és soha eleget nem ismételtető figyelmeztetés! A' baj csak abban van hogy b. E. megyerendszerünk némely lényeges részét mint valamely hibás kinövést arról minden további ügyelet nélkül lementszédőnek, 's más institutióba oltandónak véli. Illyenek tekintik az öszpontosítók általánosan a' követi utasítást és a' verificatiót, míg mi ezeket a' megye lényegéhez tartozandóknak itéljük 's ugyan azért szólandunk mind a' kettőről röviden.

a) Utasítási rendszer. Azon elmélet, melly az utasítási rendszer ellen fölhozatni szokott, már magában igen gyarló és ingatag. Mi lehet ugyan is nagyobb öncsalódás, mint a' képviselők rendszernek fő érdemeül azt tulajdonítani: hogy abban a' törvényhozási jogok gyakorlata olyanokra bízatik, kik arra több képességgel bírnak.

Midőn szabad törvényhozásról van szó, nem kell öszszezavarni az elméleti érdekeket a' gyakorlatiakkal. Meg lehet igen is, hogy azon testület, melly törvényhozási jogokkal ruháztatik föl, több készütséggel 's képességgel bír mint a' választók többsége; azonban itt nem a' képesség adja meg azon testületnek az alkotványosság attributumát hanem a' neppéviselést eszméje, 's ezeknek bár közvetett de szabad befolyása. Ellenkező esetben legtanácsosb az volna, a' törvényhozási fölhatalmazandók megválasztását is, egy bölcseségből vagy legalább tudósokból szerkezett gyülekezetre bízni, nem pedig a' leginkább anyagi qualificatiókhoz

kötött választókra. A' gyakorlati törvényhozás után a' dollog egészen másként áll. A' többség azt, mit maga végezhet, ha hatalmában áll, nem bízza másra. Azon kívül nem az igazság az, mit a' többség fürkészi, és így az nem a' jog elméleti meghatározását keresi, ez az ész, a' gondolat műve. A' többség előtt egy czél áll 's e' czél az, mellyet ő elérni akar. A' honnan ő nem elméleti tételek megfektetésére, hanem a' jognak csak gyakorlati meghatározására törekszik, vagy is arra, hogy mi legyen az adott relativ társaságban jogszerű, mi jogtalan? A' jog elveinek ezen alkalmazása törvény, és pedig törvény akkor is, ha mindjárt az a' tiszta józan ész minden postulatumaival ellenkeznék. Azon törvényt pedig, melly nem egynek e' est notre plaisir-jéből, hanem többek által hozatik, csak szavazat-többséggel lehet elhatározni. Ezen elhatározásból származik azután a' czélegység a' státusban, ennél többre t. i. vélemény egységre csak törekedni is képtelenség. A' czélegységet tehát elérni, és ez elég; ki ennél többet kíván, lehetetlenséget kíván. De ismételve mondom ez elégséges, mert e' mellett bár mily különböző véleményű emberek együtt élhetése nem tétetik lehetlenné, csak különben egyéb külkerülsisegű tétemények 's a' közczélra vezető eszközök megválasztásában ne tegyék magokat ellentétbe. A' társas életben mindenkinek szabadságában áll azon véleményhez csatlakozni, mellyhez meggyőződése által vonatik 's hol elég politikai szabadság van 's elég alkalom nyujtatik az igazság megismerhetésére, ott az elméletnek még alkotványilag is elég tétetet. Ez minden a' mit az elmélet részére kívánni lehet.

A' törvény nem az által lesz alkotványossá, ha az ész és czélszerű; hanem az által, ha az a' lehető legnagyobb résznek, tehát egy valódi többségnek határozata. Tagadhatatlan ugyan, hogy e' szerint a' többség emeltetik parancsoló hatalomra 's az alkotványosság sanctióját az erő látzatik megadni, mert valamely czél elérhetésére nem elégséges az elmélet, erre az akaratnak erővé kell alakulni. Azonban itt az alkotványosság sanctióját nem ezen erő, hanem a' politikailag menő szabdab b befolyás és befolyhatás adja meg. — Alkotványszerűleg nem lehet azt követelni, hogy a' kevesebbség véleményét a' többségnek alárendelje; hanem hogy czéljait addig fölligessze, még sikerül neki törvényes uton azoknak többséget szerezni; — és ezen elmélet megint teljes öszhangzásban a' szövetezés vagyis a' társasági szerződés eszméjével, és ebben áll a' státus mechanizmusának az organismussali kiengesztelése. — Ezen viszonyok és határok a' véges lények természetéből vannak véve. Azon elmélet melly ezeken túlesapong, a' gyakorlati észnek legkisebb tájékozására sem szolgálhat.

Ujabbán tehát a' constitutionalismus követelése nem az, hogy a' törvény a' legértelmesebbek által hozassék; mert azok megválaszthatására alkotvány nem is nyujthat elég sikeres eszközöket; ennek tehát legfőbb követelése, hogy a' törvény a' többség akaratának emanatiója legyen.

Ebből ugyan nem helytelenül következtetik az, hogy e' nézet következtében a' követi utasítás befolyása alatt álló törvényhozás működéseiben mind azon hibák elő fordulnak „mellyek ott, hol a' törvényhozás tömegekre bízott, mindenkor elő fordulnak.“ — Illyenek pedig az „ingadozás“, „következeltenség“, „tulzás kedvelés“, „elvek körüli viták“ stb. de ezek általánosan minden alkotványos törvényhozás fattyúsarjadékai. Sehol illy jellemzők példaválgyámolítására az angol, vagy francia törvényhozásnál bővebb forrásra nem találhatni. Az utasítási rendszer egy compact 's következetes többség alakulhatását csak annyiban gátolja, mint bármely más alkotványos törvényhozási forma. Nincs alkotványos törvényhozás, mellyben a' többség épen oly ingadozását 's hullámszát ne lehetne tapasztalni, sőt többnyire nagyobb szerű fordulatokban. Ezeknek elkerülhetésére valóban csak egy mód van, a' törvényhozást egy főre bízni; mert a' min többen dolgoznak, ahány fő anny értelem 's ugyan azért akármelyikben is az egységet a' státus magasabb czélja teszi; 's még is itt a' választás nem lehet vitakozás tárgya.

Ezeket combinálva elvitázhatlan az, hogy legjobb törvényhozás az lévén, mellyben a' törvény a' nemzet politikai többsége akaratának kifolyása, mivel pedig nagyobb állományban a' közvetlen befolyás csaknem lehetetlen, és mindig káros szokott lenni, szükséges hogy a' képviselők, a' választók többsége akaratának hiv és valódi képviselői legyenek; hogy pedig illyenek legyenek, 's illyenek maradjanak annak egyedüli biztosítéka az utasítási rendszer.

Utasítás mellett a' közvetlen közérdekek öszszegéből áll elő a' nemzeti érdek, parlamentáris kormány mellett ennek csak ellenkezője történhetik. És már e' különbség is elégséges az utasítás czélszerűségének bebizonyítására. Az ember előbb ember mint státuspolgár 's neki jogai vannak, mellyek a' státus hatalma alá nem tartoznak. Az ember öncélú lény, a' státus pedig az egyesekért van, a' honnan az valódi nemzeti közérdek, melly a' közvetlen közérdekből öszszegül. Ellenben azon nemzeti közérdekek, mellyek nem ezekből származnak: azok a' státusegység csak mechanikai kapcsolat teszik. Ezek irányában az egyed, család 's elemi polgáratok, csak úgy tekintetnek mint mechanikai elemek, nem pedig mint értelmileg erkölcsi lények. Szóval

Az elemi polgáratok közvetlen közérdekeiből mindig valódi nemzeti közérdek származik, mert az elemi polgáratok képviselői lehetetlen hogy a' nemzeti közérdekek iránt illő figyelemmel ne viseltessenek. Ugyanis illő figyelem véleményünk szerint az leend, midőn a' nemzet előbb fog fenállhatása 's jólléte elégséges biztosítékíró, mint tán a' nemzetre fényt árasztó intézetekről gondoskodni. — Utasítás mellett igen is ez történik, e' mellett a' nemzeti közérdek mindig csalhatatlanul a' közvetlen közérdekekből nő öszsze. Természetes ugyan hogy e' mellett a' nemzeti közérdek lassabban, csak organikailag és soha sem oly nagy szerűleg fejlődik, de ezen fejlődés alapja szilárdabb 's az csak ez uton történhetik a' közvetlen közérdek teljes leigázása nélkül.

Azon következtetés, hogy azért, mivel a' megye országgyűlésen saját és nem képviselője szavazatát adja be az országgyűlésre „egy törvényhozás helyett ötvenkettővel bírnak“ igen hibás felfogás szüleménye. Mert a' törvényhozási egység eszméjére mindegy — ha az arra befolyást gyakorló egyed maga vagy mások nevében lép föl, 's mindegy miként jutott meggyőződéséhez, vagy ki és mi által köteleztetett le; mindegy: vajjon saját vagy mások érdekeit képviseli, saját vagy mások meggyőződése mellett harcol; csak hogy határozatai az egész státusban általános érvényességük legyenek. Ez elég az egységre.

A' követ nem törvényhozó, ő nem maga nevében cselekszik a' törvényhozás előtt, hanem küldői vagyis a' megye nevében. Sőt maga a' megye sem törvényhozó, ugyan is a' megyék is, midőn utasítást adnak nem hoznak törvényt, hanem csak szavaznak, ugyan azt teszik magok, mit az utasítás nélküli követ saját tetszése szerint tesz. A' megye tehát midőn utasítást ad, nem gyakorol törvényhozást, azzal csak saját akaratát nyilvánítja 's ezen nyilvánításnak nem tulajdonit nagyobb fontosságot mint egyes szavazatnak.

Különbö is akár hogy vegyük a' dolgot, az országgyűlés egyes tagjai egyedileg soha sem az ország képviselői. E' nagy czim több tárgyra nézve egyedileg egyedül a' fejedelmet illeti meg. Maga a' választók külön testülete is még nem a' nemzet, hanem annak csak egyes eleme. A' honnan minden országgyűlési követ csak egyes helyhatóság követje vagy képviselője. A' nemzet képviselője törvényhozási tekintetben: a' törvényhozó testület a' fejedellel együtt, és így ezen qualificatio a' törvényhozást csak gyűledelemileg illeti. — Egyes megyék az országgyűléséhez úgy állanak, mint a' megye egyes tagjai a' megyéhez, 's valamint az egyed nem képez egyes befolyásával megyét — a' megye szintűgy az országgyűlés irányában nem képez külön törvényhozást. Ugyan azért a' követ tartsa meg, ha tesz szabad akaratát saját ügyeire nézve, de a' mások ügyeit érdeklőleg kötelessége magát azokhoz teljes resignatióval alkalmaztatni.

Ismerünk törvényhozást, hiest és hatalmast, mellyben a' képviselőt nem köti semmi utasítás, 's a' capacitatio nincs valamely hosszabb processushoz lebilincselve 's mégis látunk ugyan azon törvényhozáshoz szádados indítványokat, mellyek maig is Eris almájakint zajjongtatják a' pártokat. Mindenkinek ezekre eszébe ötlük az angol törvényhozási előtti százados vitakozások tárgya, u. m. a' katolikusok ügye, a' gabna törvény stb. És mi azt kívánjuk, hogy törvényhozáshoz előtt a' legfontosabb státuskérdés, mint a' városok elrendezése, közteher-viselés, aviticitás stb alig megpenditve pompás törvény alakban tűnjenek föl, nem is tán annyira boldogításunkra, mint a' változatosság okozta gyönyörködtetésünkre.

Az általunk substituált teoriából, nem bajos elosztlatni azon ellenvetést is, miszerint az utasítás mellett „a' legfontosabb törvényhozási kérdések eldöntése oly testületekre bízatik mellyek a' bennök résztvevők száma 's képessége

A' nemzeti színházban Bognár ur vendégszerepelt hét-főn Gemma di Vergi operában. Hangja ellen kevés kifogásunk van, de játékaról egyebet nem mondhatunk, minthogy még a' lábán sem tud megállni. Lehetetlen nem sajnálni őt, midőn hányja veti magát; 's annyira megrögzöttnek látszik e' modor, hogy előbb vissza kellene őt vinni a' legegyszerűbb talpon állásra, a' mi nevezetes fáradságba fog kerülni. Mit teend Bognár urral az igazgatóság, azt nem tudjuk: de am-bár nagy szükségét látjuk a' tenoristáknak, mégis inkább semmi, mint olyan, ki képes egy mozdulatával egy esti élvezetet elrontani. Csak azt akartuk elmondani; meglehet, hogy más más szemmel nézte!

A' soproni vasutat sz. István napján megnyitották: a' mostani részvényesek nagyon érzék, hogy ezen kis nyuláróknyi vasut nagyon sok költségbe került. Tán a' vasutnak a' tervezet szerint Varasdélegendő megnyitása más irányt adand, mi igen kívánatos lenne. — Egyébiránt is Soprontól Keszthely felé nagyon kedvezők a' körülmények vasutépítésre; 's ha már más okom nem volna, az is elég, hogy a' tervezet szerint épen apám háza előtt vonulna el az út. Ergo építtessék tovább!

Nagy kellemetlenségünkre szolgál az illetőket figyelmeztetni arra, hogy nem a' leggyengédebb vonásra mutat, ha egy szegényházi szolgát, ki tudatlanság-ból a' dunapartira szemetet öntött, vagy huszonnégy óráig fogva tartanak nem büntetése képen, hanem csak a' biztos eljövetelet akarván vele bevártni; — holott gazdája, ki a' városházzal épen álltellenben lakik, becsületével akart jól állani emberért, kire néki illy drága időben nagy szüksége van. — Fáj az embernek, hogy ilyeneket követethet el valaki; és sem a' szolga nem bír annyira emberi szeretettel kiérdemelni, hogy legfeddhetlenebb élete mellett nem tudásért büntetést csípjék, — sem egyintézetű igazgatóból nem néznek ki annyit, hogy rimánkodásainak, valamint jóállásának helyt ne adjanak. Az igazságnak szavai élesek vagy elkeseredettek!

Még egyszer 's utóljára beleszólunk a' Hador-Szigligeti perbe; ezt tenniük kötelességünké vált. miután J—y M. tisztelt barátunknak Z. ur által megátadott becsülete kívánja. Tehát ezennel komolyan mondjuk, hogy minket is fölhatalmazott Hador annak kinyilatkoztatására, miszerint ő Szigligeti, Mátyás fia című történeti darabjával ugyan egy tárgy, következésképpen hasonlóvá lehető darabot irt; nehogy tehát őt kinyomatandó darabjért plagiumról vádolja; kénytelen volt nyilatkozni — Itt hozzá teszem még azt, hogy Hador ur e' perben tett legelső kemény és Szigligeti vádoló nyilatkozatát — mint mondá — nem maga, hanem beteges lévén, egy jó ismerőse írta, de félreértvén őt, nem a' kívánt czélra megfelelőleg írta! — Itt tehát Z. úrnak nagy tisztelettel megátadása J—t nem a' leggyöngédebben érinthet; sőt hozzá teszük az ügy bővebb megismerésére még ennyit; hogy Hador ur előttem mondá Z.—nek, hogy *plagiumot nem lát*, mire Z. a' legnagyobb megindulással mondá: hogy más szemekkel kell azt nézni, 's majd *ön* fog még ott valamit kibálgatni! Szavaimért jót állók; resultatunképpen pedig azt mondok: lehet, hogy „Mátyás fia” mind a' mellett plagium; de Hador gyönyörü tehetsége mellett mint ember könnyen vezethető gyenge ember, ki Z. magával együtt ragad a' sárba. Z.—nek egykor lehetett, de többé már nincs jó szándék lépése a' kritikai pályán; megszűnt higgadt lenni; — most már egy buzsuálló, és szerető, ha a' kutban ketten volnának. — Ennyi szükséges volt, hogy barátunkat igazoljuk.

Mult szerdán folyó hó 25-én az iparegyleti közgyűlésen Batthyány Lajos gróf az egylet erélyes elnöke ezen hivataláról leköszönt, minthogy az egybehivandó országgyűlésen lévén elfoglalva az egylet ügyeit úgy, a' hogy akarná, és szeretné, nem vezetheti. Azonban a' közgyűlés szeretett elnökét épen azért kíváná elnöki székén továbbra is megtartani, 's eziránt tisztelettel föl is fog kérteni, minthogy reméli, miként a' jövő országgyűlésen az iparügy is tán törvényhozási tárgy leendő, 's ez esetben igen jól jöved ki, ha az egylet elnöke — mint a' törvényhozás egyik tekintélydús tagja — a' zöld szta-lóknál jelen lesz.

Csütörtökön aug. 26-án pedig a' gazdasági egylet tartá közgyűlést, melyben az előadói hivatalra hirdetett csőd következtében választás gyűjté be az egylet számos tagjait. Megülköztek a' gazdák, és vitáztak, végre senkit sem választot-tak. Illyen restauratio kevés van Magyarországon.

Jövő kedden pedig e' hó 31-én nemes Pestmegye évnegyedes közgyűlései kezdődnek; ezen gyűlés kiváltképp a' fényes magyar öltönyök tekintetében reméltetik némelyek által érdekesnek. —

Végezetre azt is mondhatjuk — ha igaz — hogy a' sáskák már egész a' Rákosig jöttek, 's ott csak azért pihennek, hogy Pilisen lakmározó számos társait bevárán, 's általuk meg-erősítettvén pleno robore rohanhassák meg a' Noththeatert, melynek küszöbén szép gyep, belsejében pedig gyönyörü luczerna terem. ☹

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

SOPRON. A' magyar természetvizsgálók. Mióta gróf Széchenyi István lelkes hazánkfának sikerült a' löverseny 's utána a' casinó eszméjében a' szétszórt nemzeti erőket egyesíteni, 's az addig egymást legfőlebb vásárok vagy búcsuk, meg installatiók és restauratiók alkalmával látott hazafiakat állandó társaságba gyűjteni, 's ekép a' ha-ladás főfő emeltyűjét, mely az egyesületi hatalmas esz-mében rejlik, a' nemzet kezébe adni: azóta országunkat tár-sulatok dolgában meddőnek épen nem mondhatni, sőt bátr-an kitűzhetne bárki száz aranyos jutalmat annak számára, ki a' Magyarországon eddig alakult, 's fenálló és fölbom-lott egyleteket megnevezni 's főb vonásokban ismértetni minden hijány nélkül képes volna. Az eszme kész keblekre

talált, lettek társulatok, egyletek, nőttek mint gomba eső után, hogy bekövetkezvén a' száraz idő ismét elenyészse-nek. Ez nem nagy vigasztalás, 's ha mindamellett nem ta-lálnánk mégis egyesületeket, melyeknek derék tagjai hat-hatósan czáfolják meg a' már már közmondássá sanctionált magyar szalmatüzet, tehát higgadtabb óráinkban tán két-ségbeesnénk e' hon szebb jövője fölött; de mondom — ez nem áll, vannak társulataink, melyek szilárdul állnak, 's életök a' nemzet életével azonosítvák, 's esakis ennek e-nyésztével enyészhetnek.

A' többek közt illyennek tartók az ezelőtt nyolcz évvel alakult természetvizsgálók vándor egyletét is, melynek küszöbe nyitva levén minden természet-barátnak, és nem barátnak, úgy hittem, hogy a' néhol számüzve tapasztalt nemzeti érdek, a' nyelv ezen mivelt vándorok által vissza fog igtattatni illető jogaiba, 's ekép a' tudományok isten-nőjének gyujtanak az avatott jeles férfiak tömjényt, egy-szersmind nemzetünk főkincsét a' magyar nyelvet kedvelte-tik meg ollyanokkal, kik eddigi törpe neveltetésök hijányai miatt anyanyelvünket tudományos, vagy társalgási sima nyelvnek nem hiszik alkalmasnak. E' hitemben a' nyolcz év alatt alapos okom a' kételkedésre nem volt, 's ez által nem akarom mondani, mintha a' természetvizsgálók csakugyan mindenben megfelelték volna a' felőlők ébredt remények-nek, 's eleget tettek volna a' méltányos igényeknek, ezt nem mondom, mert magok az illetők, mint őszinte emberek bélyegeznének hízegőnek, mihez pedig semmi hajlamot nem érzek lelkemben: hanem megnyugodtam munkálkodás-uk, 's fáradozásaikon azért, mert látszott a' buzgó törek-vés, mikép a' többség csakugyan nem túri a' hátramaradottságunkról szüntelen hallható vádat, hanem azt meg-czáfolni törekszik tettel, szóval egyiránt. Begyőzésére ezen állításaimnak hivatkozom a' nyolcz gyűlés jegyzőkönyveire, azon tárgyakra, mik ott szakemberek által fejtegetettek, az irodalomra, mely ezen eszmecserék, 's kölcsönös baráti kézsorítások által sokat nyert, föllévén előtte tárva a' fő-városon kívül a' hazának egyéb vidékei is a' kincsekkel, mik azokban rejlenek.

E' szép meggyőződésben sietének az ihletett ter-mészetvizsgálók ezen évben is Sopronba a' VIII. nagygyű-lésre 's mivel a' hét elsőn a' fokokénti emelkedést csak elfogult kebel tagadhatja, tehát azon biztos reményben is, hogy itt már a' földi tökéletesedés egyminturejával fogunk találkozni. Olly öröm volt a' sok tekintélyt, tudományos és művészeti celebritást színről színre láthatni, baráti biza-lommal társalogni, 's lelkesülten hevülni tudományos ha-ladás érdekében, mint minő leverő volt az elégedetlenség moraja a' közébedek elmaradása miatt; ez egyébiránt csak mellékesen érintetik, mert nem azokat illeti, kik hivatásból jelentek meg a' természettudományi gyűlésre, hanem rész-int azért, hogy kiszellőztessék magukat, részint hogy a' község rovására jól lakjanak, illyenek voltak, és lesznek mindig, azért nem is időzve ezeknél és morgó gyomraiknál, áttérek azokhoz, kik hivatásból látogattak meg a' gyűlést, kik tehát teszik a' tulajdonképi természetvizsgálókat, kik ez évi gyűléseket, számra a' nyolczadikat Soprony sz. kir. városban tartották augusztus hó második tizedében.

Ide fordulván — miután az előadások és tárgyaláso-kat végig hallgatók — önként ezen kérdés támadt: miért nevezik ezen vándorokat magyar természetviz-s-gálók n a k? Némelyek azt állíták: mert Magyarorszá-gban születtek, mások — hogy itt nevelkedtek, ismét mások — mert csak Magyarhonban vándorolnak; ha az elkeresz-telésnek ez a' forrása, akkor nincs ellene észrevételem. Am-bár ezen elnevezés nyomán már joga lenne minden oda megjelentnek követelni, hogy annak egyszersmind megis fe-ljeljenek az illetők. Azonban én a' magyar a' melléknévnek forrását máshol keresém, 's találám föl: 's a' ez n y e l v; be-nünkét magyaroknak, hazánkat Magyarországnak csak a-zért nevezik, mert létezésünket jellemző, megismertető e-re deti nyelvünknek neve mag y a r.

A' természetvizsgálók ennél fogva, midőn alakultak, 's magukat magyar természetvizsgáló társulatnak elkeresz-telék, azt mondák ki: miszerint ok a' természetnek sok ol-dalu tudományos vizsgálását ezen nyelven végzendik, az ál-tal is mivelendők azt, 's bebizonyítandók a' feljők fordult tudós világnak, sőt a' hazai disszenternek is, mikép e' nyelven nemcsak káromkodni, hanem buzgón imádkozni, tudományosan értekezni, simán társalogni is lehet. E' be-bizonyítás — mi pedig a' fenébeikből indulva ki, kötele-ség is lett volna — Sopronyban az ottani egybegyűlt ter-mészet tudósok által nagyban mulasztott el; mert megkö-szönheték édes nyelvök hallására fölmelegülő magyar keblek, ha a' magyar előadások vagy értekezések felezhet-tek a' né m e t e k k e l; mindenütt, minden oldalról ezek szerepeltek; 's mi gúnyosan jött aztán ki, midőn a' hosz-szas német értekezésnek homlokán a' mag y a r t e r m é - s e t t u d ó s o k g y ű l é s é n czim állott. Több lelkes, ki-mivelt tudós hazánkfát említhetnék itt, kik nagy értelem,

és szaktudománnyal kidolgozott értekezéseiket napokig hurezolák uti táskájokban, míg végre csupa könyörületből, vagy a' zugolódo többség lármájára sikerült némelyeknek a' magyar haza magyar természettudósai előtt magyar föl-olvasást tartani.

Ezzel egyébiránt nem akarom azt értetni, mintha o-hajtásom, 's véleményrokonim nézete az lenne, miszerint a' magyar természetvizsgálók gyűléseiből minden egyéb nyelv kiküszöböltessék, 's csupán, és kizárólag a' magyar szerepeljen; ezt én nem akarom értetni, mert miként ed-dig kedves vendégekként üdvözöltettek ott a' külföld tudó-sai, úgy ezental is a' legillendőbb méltányossággal fognak fogadtatni becses értekezéseik, valamint jelenlétök a' tu-dós világ általi megtiszteltetésnek fog nézteni; hanem esu-pán azt kérem értetni, mit az irt sorok tartalmaznak, mi-szerint azok, kik e' hazának benszületett édes fiai, visel-tessenek édes anyok nyelve iránt annyi pietással, 's a' tör-vények iránt annyi loyaltással, hogy elkészített értekezé-seiket magyarul tarthassék, 's ne kényszerítsék a' külföld tudós tekintélyeit Arago véleményére, ki a' magyarokat e-lőször szlávoktól, majd az osztrákoktól állítá eredteknek; mert ha a' tudós Arago a' sopronyi gyűlésen jelen van, ut-bóbbi állításában csakugyan tapasztalatilag erősítettett volna meg.

És honnét van ez? ismét e' kérdés toladodik föl. Fájd-alom, itt a' felelet már nem háromszoros, hanem csupán egy szerű. — V a n e g y c l u b b, m e l l y t e k i n - t é l y i s u l y á n á l, f o g v a i m p o n á l, e z a z a p r ó b b á g a k a t m a g á h o z h a j t j a, 's h o g y b e f o l y á s a v a l a h o g y c s ö k - k e n é s t n e s z e n v e d j e n, s z e r e p l é s r e k e l l j u t t a t n i o l l y i g é n y e - k e t i s, m i k t á n m a g a z i g a z g a t ó c l u b b á l t a l s e l e n n é n e k k ü l ö n b e n m é l t á n y o l h a t ó k. E n n e k e r e d v é n y e ü l t u l a j d o n i t - h a t ó a z i s, h o g y p é l d á u l a' k ü l d ö t t s é g e k, m e g b i z á s o k, v á - l a s z t á s o k n á l — c s e k é l y k i v é t e l, v a g y h o z z á a d á s m e l l e t t — m a j d m i n d i g u g y a n a z o n n e v e k k e l t á l á l k o z h a t n i. E z u g y a n n e m o l l y n a g y f o n t o s s á g, m i n t m i n ő n e k a z t n é m e l l y e k l á t n i a k a r á k; d e k i i s m e r i n é p ű n k j e l l e m é t, k i h a e g y d e p u t a t i o t a g - j a, v a g y v á l a s z t v á n y e m b e r e l e h e t, s z ó v a l h a v a l a m i h i v a t a - l o e s k á r a m é l t a t i k a' t ö b b s é g a k a r a t a á l t a l, m á r m i n d e n f á - r a d a l m a i j u t a l m a z v á k; m i d ő n t e h á t a z i l l y m e g b i z á s o k v a g y k i n e v e z é s e k n é l m i n d i g m a g á t m e l l ő z v e, 's m i n d i g u g y a n a - z o k a t l á t j a k e g y e l v e; k e d v é t v e s z t i, 's s z e r e t e t l e n s é g g e l n é z a z ű g y f e l é, m e l l y n e m k ö z ö n y ö s s é g e t, h a n e m a' l e g f o r - r ó b b r é s z v é t e t é r d e m e l n é.

Ha tehát a' magyar természetvizsgálók az evés, ivás és barátkozáson kívül valami fentebbet is czéloznak elérni, ha nevének, mire kell — hogy büszké legyének, meg-felelni akarnak, ha vállalatuk iránt nem közönyösséget, ha-nem szivből fakadt részvétet ohajtanak: akkor ne feledjék el a' magyar nyelvet, mely egyedül uralkodó Magyaror-szágon, 's ne tegyék ezt kisérő apródjává az idegennek, illyesmi hazafiaktól nem szép, nem dicséretes; valamint kü-szöböljenek ki körükből minden factiót, mert ez az egye-sületi eszmének legnagyobb ellensége. Sokak vélemé-nyét irtam meg e' sorokban, ajánlom az illetők figyelmébe.

M u r a t á j i.

SZERÉMMEGYE (Vukóvár aug. 23-án.) A' folyó évi augusztus 22-dikén tartott rendkívüli közgyűlésen csak egy tárgy vitatott, vagy inkább e' tárgy vitatáta meg a' je-lenvolt rendeket, de az szomorú fontosságánál fogva olly vidéken, hol a' lakosoknak minden reményeik szántó 's ter-mő földeikhez gyökerezdik, igen is nagy aggodalomba hozá a' megyét, 's igénybe veszi annak mind köz, mind ma-gán erejét. Már tíz nap óta t. i. Szerbián át vidékünkre nagy számu s á s k a seregek települének, melyek kezdetben csak egy helység mezejét 's határát pusztíták, azonban ezzel nem elégvülvén meg, magukat naponként tovább és tovább terjesztik; úgy annyira, hogy ma már k i l e n c z helység határát mintegy n y o l c z mérföld kiterjedésben emésztik és pusztítják.

A' vész bekövetkezése első perceiben tett alispáni rögtön intézkedések nem maradtak ugyan minden hatás nélkül, mennyiben a' sáskák első letelepedési helyén e g y r e g g e l, m e l l y i d ő b e n t. i. e z e n f é r g e k t e r m é s z e t ö k n é l f o g v a a' megmeredés és dermedés miatt legkönnyebben összeszedhetők és megölhetők — 300 pozsonyi mérő e-leven sáska szedetett össze az üldöztetésökre kirendelt nép által: mind a' mellett nagy mennyiségben találtatván, ez még igen csekély biztosítéka a' szerencsés megmenekü-lésnek; a' jövőre nézve pedig világos szükségnek nézen-dünk elébe, ha ama sok sáskatojás, mely már is itt ott le-rakva nagy mennyiségben látatik, mind össze nem szedet-hetvén, kikelnék; ezeknek aztán már kedvök sem igen le-endő a' tova vándorlásra, minthogy honiak levén, magyar természetet öltendének.

Egyébként a' hatóságok 's egyes tisztviselők utasít-vák minden lehető és telhető módot 's erőt használtha-venni ezen pusztító férgeknek részint tova üzésére, részint megöldösésére; azután pedig következni fog a' jövőrei

munka, a sáskatojás - szedés, mert ha ezt kikelni engedjük, incassum laboravimus, oleum et operam perdidimus.

Rendes levelező.

ERDELYI ORSZÁGGYÜLÉS.

A LXXVIII. országos ülésben aug. 18kán j. könyv-hitelesítésé alkalmával a kk. és rr. előbbi ülésben kelt határozatok 8. pontját eképp módosították. „A szolgálat ideje alatt katonai szolgálatban megnyomorékult katonák ő fölsége kegyelméből („a katonai rendszabályok szerint“ kimarad) holtig tartó nyugpénzzel láttassanak el. Továbbá a capitulatio idejét kitöltött katonák haza jövetelök után három évig fejadótól és ezzel kapcsolatos közterhek hordozásától mentessé tétessenek.“ Ezután az újonczállításban eljárás szabályozó utasítás pontonkinti tárgyalása kezdődött meg, az 5. első pontot, egybefüggésök tekintetéből a kk. és rr. egyszerre vettek föl. Mellyre elnök ő nmlga következőleg mondotta ki a határozatot. Az utasítás 1. §-a így szól: „Az újonczszállítást két különböző szakban munkálkodó bizottvány fogja végrehajtani, mellyek elsője a sorsvonás alá tartozó személyek üszszeírását és sorsvonását, második pedig a bésorozást fogja véghez vinni.“ E §-a kk. és rr. minden módosítás nélkül elfogadták. 2. §. „Üszszeíró és sorsvonató bizottság minden törvényhatóságban annyi állítatik föl, mennyit a törvényhatóság jársai megkivánnak; bésorozó bizottság pedig minden törvényhatóságban egy leendő.“ 3. §. „Az üszszeíró és sorsvonató bizottság munkálkodását a hely színén helységenként viszi véghez; a bésorozó bizottság pedig a törvényhatóság tisztí véghez; a bésorozó bizottság pedig a törvényhatóság tisztí házánál.“ Ezen két §-a kk. és rr. azon változtatással emelték határozattá, miszerint a bésorozó bizottságról szóló végsorokat kihagyták, alább leendvén ez iránt intézkedés. A 4. §. a r. b. munkálata szerint következő: „Az üszszeíró és sorsvonató bizottság áll két két, a törvényhatóság által közgyűlésileg kinevezendő részrehajlatlanságukról ismeretes tagokból, kik mellett segédül az illető járásbeli tiszt is jelen lenni köteleztetik. A bésorozó bizottságot fogják tenni a törvényhatóságok főtisztei elnökle alatt négy, ugyan csak közgyűlésileg kinevezendő és részrehajlatlanságukról ismeretes tagok, kiknek egyike a tollvitelt folytatja s ezeken kívül a törvényhatóság főorvosa és sebészei, valamint a katonai törvényhatóság részéről kinevezendő katonatiszt és sebész.“ — Ezen §-nak az üszszeíró és sorsvonató bizottságról szóló első részét a kk. és rr. változatlanul elfogadták, bésorozó bizottságokat illetőleg pedig abban állapodtak meg, hogy az egész országban legalább kilencz illetvén bésorozó bizottság álltassék, mellyeknek tagjait, a kir. kormányzék által kinevezendő biztos elnökle alatt a polgári törvényhatóság részéről közgyűlésileg választandó két egyed és a főorvos, a katonaság részéről hasonlólag két tiszt és egy orvos teendő. Indítványozva volt, hogy a helyek is jelöltessenek ki, hol ezen bizottságok működni fognak, de ezt a kk. és rr. a kiosztás részleteihez sorolták. Az 5. §. így szól: „Mindkét szakaszbeli bizottságok tagjai az újonczok állításában az alább elősorolt szabályokat pontosan és lelkiismeretesen kötelesek teljesíteni, az ellenkező esetben azok, kikről bébizonyodik hogy eheli hivatalos eljárásukban valamely kihágást, vagy épen csalárdságot követtek el, a hivatalban levőknek hivatalukból is leendő rögtöni elmozdításuk mellet, közkereset után fognak megbüntettetni.“ E §. csak némi szövegbeli módosítással vált határozattá; mihez képest kezdő sorai ilyenformán fognak hangzani: „Az alábbi szabályokat nem teljesítő bizottsági tagok, kikről bébizonyodik stb. stb.“ Keletkezett egy indítvány, melly szerint a közkeresetet csak közgyűlés fogná elhatározhatni; de ezen indítvány viszhangra nem talált. A 6. §. „A katonai-újonczállítás sorshuzás után levén véghezviendő, az állítást megelőzőleg, a törvényhatóságok czélszerű és a nép fölfogásához alkalmazott hirdetévények által — mellyeket az illető tisztviselők és lelképásztorok a közönségek előtt bővebben megmagyarázni köteleztetnek — világosítsák föl a népet arról, hogy a jelen rendeletek egyenesen saját javukra és könnyebbségükre és ezen semmi esetre el nem mellőzhető köteleességeket minél könnyebben, szelidebben és kevésbé költségesen lehet teljesítésére vannak intézve;“ miután pedig 7. §. „Az országgyűlés által megajánlott újonczbeli mennyiség az országgyűlés által a törvényhatóságokra s ezek által megint közgyűlésileg a helységekre kiosztatott: az üszszeíró és sorsvonató bizottság törvényhatóságuk által kijelölt járasaikba, és pedig a rendkívüli eseteket kivéve, november 1-től december utolsó napjaink kiszállanak s ez idő alatt helységenként, a törvényhatóságok által tett kirovás szerint, az üszszeírás és sorshuzatást véghezviszik a következő módon:“ A 6. §. minden változtatás nélkül, a 7. dik pedig azon módosítással lön elfogadva, miszerint e mondatban: „az országgyűlés által a törvényhatóságokra“ az „országgyűlés által“ után oda tétetett „megállítandó kules szerint“ a törvényhatóságokra stb. A 8. §. „Megkezdvén a járásbeli helységek egyikében munkálatakat, oda lett kiszállásuk után rögtön a hely-

ség lakóit egybehivatván a keresztelőkönyvek megnézése és a helységbelieknek nyilvános kikérdezése nyomán, az állítás alá tartozó ifjakat üszszeírják, befoglalván az üszszeírásba azokat is, kik netalán szolgálatok vagy más foglalatosságuk miatt a helységben nincsenek. Következőleg rögtön az üszszeírásba foglalt ifjakat, kik a helységben vannak személyesen, a jelen nem levőkért pedig szülőiket vagy atyjokfiat, ilyenek nem létében pedig más — arra a munkálkodó bizottság által megbízandó — helységbeli lakosokat előállítván, velők a legnagyobb nyilvánossággal sorsot huzat: a sorshuzást úgy ejtvén meg, hogy t. i. a szerencsefűzékben folyó szám szerint annyi számú sorsok tétessenek, a hány állítás alá való ifjak irattak üszsze, és ezen számokat az állítás alá tartozó ifjak, vagy a fenebbi esetben személyeseik huzzák ki, s majd a kik az első számokkal megjegyzett azon sorsokat huzzák ki, mellyek a helységre kirótt mennyiséget kétszeresen teszik, arról pontos följegyzés mellett, hogy az egész helységben sorsot vont ifjak közül ki mellyik sorsszámot huzta ki, illendő kísérettel küldessenek a bésorozó bizottság elébe. Az üszszeíró és sorsvonató bizottság ezen eljárást kövesse helységenként mind addig, míg járását bevégezdi.“ Minden változtatás nélkül határozattá vált. 9. §. „A bésorozó bizottság eleibe a közelebbi pontban irt eljárást nyomán kísértetett ifjak, a bésorozó bizottság által minden halogatás félretételével tétessenek vizsgálat alá, és pedig mindenkor legelőbb azon ifju álltassék vizsgálat alá, ki az első számmal jegyzett sorsot huzta ki, s ha alkalmasnak találatik, a katonaságnak adassék által, ha pedig nem alkalmas, bocsátassék haza, és azután vizsgálat alá vétessék azon ifju, ki a második számmal jegyzett sorsot huzta, s ezen mód a sorsoknak folyó száma szerint mind addig folytattassék, míg a helységet illető mennyiség kitélik, a mikor is az alkalmasnak találatik katonának bésoroztatván, rögtön a katonai hatóság bizottságának adassanak által, ki is őket azonnal katonai öltözettel ellátni köteleztetik, az újonczok előbbi ruháit szabad rendelkezésükre hagyván. A békisértettekből a helységet illető számon fölüli maradt ifjak pedig rögtön bocsátassanak haza, de ha történetesen a helységet illető újonczok számát kétszeresen tevő bésorozásra vitt ifjakból is a kirovatott mennyiség, alkalmatlan voltak miatt, ki nem telnek, akkor bésorozásra kísértessenek azok bé, kiket a kivont sorsok folyó száma kijelöl.“ E §-ban csupán azon módosítás történt, miszerint a „kísértetett“ „békisértettekből“ és „kísértessenek“ szók helyett „állított“ „előállítottakból“ és „álltassanak elő“ tétetett. 10. §. „A bésorozó bizottság köteleessége leendő bésorozandó újonczokról pontos jegyzőkönyvet vinni, mellybe föl legyen jegyezve a bésorozott újoncznak kereszt- és vezetékneve, életkora, vallása, életneme, állapota, bésorozása napja, a helységneve, honnan kiálltattott, és az ezred hová küldetik; és ilyen jegyzőkönyvet minden újonczra nézve hármat készítvén, egyiket a törvényhatóság levéltárába, másikat a bésorozott újonczot adó helység ládájába, harmadikat pedig a bésorozott újoncz ezredéhez szolgáltatassa.“ E §. oda lön módosítva, miszerint négy jegyzőkönyv készüljön, mellyekből aztán az illető ezredhez is kettő szolgáltatassék. 11. §. „Ha a bésorozott újoncz maga helyett minden tisztí közbejövétel nélkül, minden tekintethen alkalmas és elfogadható más sorozás alá nem jöhető ifjat állít, azt a bésorozó bizottság elfogadni s arról a magát megváltónak bizonyítványt adni tartozik, a béküldő helységnek nyugtatványul szolgálándót; azonban a helységtől csak azon esetben fogadhat el megváltást, midőn a kirótt újonczbeli mennyiséget, alkalmatlan voltak miatt, kiállítani nem tudják.“ E §. azon módosítással vált határozattá, miszerint belőle e szavak „sorozás alá nem jöhető“ kimaradnak. Kimondották továbbá a kk. és rr. e §-ban hogy a k. kormányzék rendelkezés az iránt, miszerint a megváltás körül intézkedés ne történjék. 12. §. Ha valamely bésorozandó újoncznak alkalmas vagy nem alkalmas volta fölött a polgári és katonai orvosok közt egyenlenség támadna, a kérdést a bésorozó bizottság rögtön határozza el, az orvosok különböző véleményeit támogató okaik a jegyzőkönyvbe nyilvánosan beigtattatván. Ezen határozat ellen az ezredetől a bésorozott újonczot viszhazavetni nem lehet.“ E §-a kk. és rr. oda terjesztették ki, miszerint az illetvén egyenlenségek végelhatározására egy főbiraló bizottság (superarbitraria commissio) is állítandó, melly a k. k. szék és főhadivezérés által kinevezendő tagokból alakulván, mindig polgári biztos elnökle alatt folytassa működését ott, hol a főhadivezérés állomásoz. A 13. §. következő tartalmu: „A bésorozó bizottság az újonczokban fölülte nagy válogatást tenni nem fog, annál fogva elfogja fogadni azokat a) kiknek egy két előfogaik hibáznak, ha különben a töltés vége elharaphatására alkalmas más fogai vannak. b) A vastag ugyan, de nem golyvás nyakuakat, arra figyelmeztve, hogy ezen testi fogyatkozás a sebesebb mozgás miatt a lélegzettel ne nehezítse, s az életerek ütését láz formán ne nevelje.

c) A kancsalokat. d) Kiknek lábaikon régi, azonban már jól béküldött oly fekélyek találtnak, mellyek orvosolhatlan kemény daganatokat s bőrmegkeményedést nem hagytak magok után. e) Kiknek ujjok csonka lenne, ha különben a puska sárkánya fölhuzására s a puska helyes forgatására alkalmasok. f) A középszerűleg horgas lábukat, kiknek t. i. térdeik egymást nem dörzsölök, s lábászár esontjaik kifelé görbülve nincsenek. g) Kiknek kezeik vagy lábaik hegyeinek sérelmei a tag megkurtulása vagy rövidülése nélkül tökéletesen kigyógyultak. h) Kiknek golyvás daganataik vannak ugyan, de nem nagyok és nem kisebesültek, úgy hogy azon daganatok, az alattok fekvő részeknek külső mozgások általi megnyomására, nehezebb lélegzést nem okoznak, s általánosan véve a tulajdonképen ugynevezett mirigyos száraztó betegségre vagy szintelenségei testi előleges elrendeltetést nem foglalnak magokba, végre i) Egy újoncz se vetessék vissza azért, mert őt lábánál nem magasabb, mert ábrázata himlöhelyes vagy foltos, ha különben egészséges; annál kevésbé azért, ha valakinek ábrázata barna, vagy épen fekete, vagy ha veres, vagy ritka hajai vannak; úgy azért se, ha valamely újoncz addigi szegényül élése, mezei kemény munka, vagy előbbi de már kigyógyított betegsége miatt a megvizsgáltáskor sovány és sápadt, valamint azért sem, ha gyomrának megromlásából származott rendszerinti hideglelésben sínlődik, vagy rühöt és gyengébb bujanyavalyát kapott; vagy végre, hogy új sebei, fris de könnyen gyógyítható bibiresős kelései vannak.“ Ezen §-ból Hunyadm. e. követének azzal támogatott indítványára, miszerint oly törvényt alkotni, melly kivételeket adjon elő, de ki ne meritse, helytelen, az a) — i) pontokat a kk. és rr. kihagyandóknak határozták, azon szabályt igtatván helyökbe, miszerint az oly sorozás alá jövő egyednek, kik magukat szándékosan meg esonkították, ha e esonkaság olyan, melly miatt rendes katonai szolgálatra nem alkalmatlanok, a rendes számba; ha pedig rendes katonaszkodásra ugyan nem, de egyéb a katonaságnál szükséges szolgálatra alkalmasok, számon fölüli is bésoroztatnak. S most következett a 14. §. mellyben a sorshuzási kötelezettség alól kivettek vannak elősorolva. E §-nak egyik pontjára melly alatt a nemesek kivételnek, azon indítvány, miszerint a rendes katonaszkodás terheiben a hon minden polgára kivétel nélkül osztozzék, többi pontjaira pedig egyéb észrevételek keletkezvén, a vita hosszasan és élénken folyt egészülés végéig.

Sőt másnap aug. 19kén a LXXIX országos ülést is, az újonczajánlásról szóló törvényjavaslat és fölirat latin szerkezetének megállítása után, ezen egy §. fölött, még nagyobb hévvel megújult vita huzta ki. Mig nem elnök ő nmlt. gának többszöri figyelmeztetése után, miszerint a nemesek katonaszkodása jelenleg nincs szónyegen, végre csakugyan sikerülvén a hullámzó szóárnak gátat vetni, a határozatot következőleg mondotta ki: Félben maradt volt tegnap a 14. §. tárgyalása, melly így szól: „Katonaszkodni és sorshuzásra előállani az 1751:5 art. által kivett földesurak cselédeit és mesterembereit sem véve ki, a hazának minden lakosa tartozik. Kivételnek mindazonáltal a) a nemesek, mivel még fölkelési kötelezettes alatt vannak; b) a külön házat tüzet tartó és maga erején gazdaságot folytató, belső és külső örökséget tartó családfő, úgy a gazdaság vagy mesterség folytathatására szükséges egyetlen fiu, vagy fiu nem létében a nő; c) azok, kik éltök 21dik évének bétöltte után házasságra léptek; d) egyáltalában azok, ki a tanulás, a tudományok körül illő szorgalommal foglalatalkodnak s magukat főiskolák előmentesen lett bévégzésével kiképezték, miről iskolai bizonyítványt kell előmutatniok. e) A tanulókra és főiskolákat végzett ifjakra nézve az üszszeíró és sorsvonató bizottság a következő eljárást fogja követni. Ha a keresztelő könyvek megnézése s a helységbelieknek kihallgatása nyomán oly ifjakat találtnak, kik életidejöknel fogva épen üszszeírás és sorshuzás alá tartozoznának, de rólok az jelentetnek hogy tanulók, vagy főiskolákat végzettek, akkor maguktól az illetőktől vagy bizottsáktól a tanulásról vagy főiskolák bévégzéséről szóló és eladott bizonyítványokat bévevén, azokat vizsgálgják meg; s ha ugy fogják találni, hogy azon bizonyítványok szerint, a tanulást folytató ifju a jelen újonczozási évet közelebből megelőzőtt két évében a tanulmányokból több jeles vagy első osztálybeli sorozást nyert, mint másodikat vagy harmadikat, akkor azokat az üszszeírás alól hagyja ki, valamint azokat is, kik arról bizonyítanak hiteles bizonyítvánnyal, hogy legalább a bölcselkedési osztályt (philosophicus cursus) elvégezték, és az ezen osztályban tanítatni szokott tudományokból több jeles vagy első osztálybeli sorozást nyertek, mint másodikat vagy harmadikat; különben pedig mind azokat, kik hasonló v. jobb bizonyításokat előmutatni nem tudnak, foglalja üszszeírásba és a 8. §. rendelete szerint szorítsa sorsvonásra.“

E §-ra indítványozva volt az a) pont mérőbeni kihagyása, helyette a § bevezető soraiban ezután: „a hazának

minden oda tétetvén „nem nemes.“ Indítványozva volt a) pont gyanánt a hitelesen összeírt gazdabányászok kivétele, továbbá, hogy a b) pont ezután: „maga erején gazdaságot“ tétessék oda „vagy mesterséget“ s ugyan ezen pontban mondassék ki, hogy a melly családból egy egyed katonává lett, többi testvérei össze ne irassanak. És ezen indítványozott módosításokat a kk. és rr. mind elfogadták. Volt egy vélemény, melly szerint a nemes emberek eselédjei is, vagy legalább azok, kiket mesterségre tanítatnak, kivendők volnának, de nem talált pártolásra. Végre a tanulóknak ügybeni eljárásit illetőleg a r. b. munkálban megszabott formások helyett általában az lón kimondva, miszerint az olly tanuló vagy főiskolát végzetek vétetnek ki, kik tanulási sikeres előmentükről hitelesen bizonyítanak. A mai tanácskozás tárgya, folytatja ő nmlga, csupán ennyire terjed. A következő ülésben folytatni fog a munkál tárgyalása, mikorra a már készen levő föllirat és törvényjavaslat hitelesítése végett fölszólítja a pécsettartó urakat a pécsették fölhozására.

TARSULATI ELET.

IPAREGYESÜLET. Aug. 25kén tartott közgyűlésen Kossuth Lajos igazgató előülte alatt Csanády Ferencz jegyző, miután elnöklő igazg. kevés szóval a gyűlést megnyitotta, mindenek előtt egyleti elnök gr. Batthyányi Lajos levelét olvasá föl, mellyben az körülmény parancsolta tövöltétét igazolván, egyszersmind az elnökségről főleg azon okból mond le, mert honfiai munkálkodását a közlegő országgyűlés veendi igénybe s ennél fogva tart attól, hogy az egylet érdekeit úgy a mint szívén viseli, elő nem mozdíthatja. K. L. igazgató lemondó gróf urnak megírati indítványozá, miszerint a közgyűlés fájdalommal veszi ugyan buzgó elnökének ezen szándokát, kéri mindazáltal őt: sziveskedjék a vezérlést ezentul is megtartani, miután az egyletnek épen olly elnökre van szüksége, ki az országgyűlésen, hol hihetőleg a hazai ipar fontos kérdése is fen fog többi közt forogni, ennek méltó képviselője legyen (egyéb-iránt gróf ur mult országgyűlésen is elnöke volt az egyletnek s mindkét rendü hivatasának köztudomás szerint férfi asan, igaz hazafihoz méltólag felelt meg); igazgató indítványa közjóvá hagyást nyert. Legyen szabad tápláljunk azon édes reményt, hogy tisztelt gróf ur engedni fog a közkívánatnak, melly e bizalom által benne a közj egyik hatalmas oszlopát isméri el s nyilván tiszteli. Tudjuk a gróf különbeni bokros foglalkozásit főleg azon irányban, mellytől a hon általános boldogsága függ; de azért képesnek hiszszük lelki erejét még más melléktárgyaira is hazafiai munkálkodásának s reményünk valósulása iránti hitünkben fontos okok szolgálhatnak támaszul. — Ezután a gyűlés tulajdonképi teendője kezdődött meg. Jegyző ur tartalomdus lapokat olvasott föl a lefolyt egyletvi munkálkodások s eseményekről, s csak az kár, hogy épen az ő rendelkezése következtében nem hallhatók minden pontját érdekes előadásának, minthogy a teremablakok felső részei nyitva levén, az utcai szakadatlan robaj majd minden harmadik szavát elnyel a fölolvasonak. A meleg hőség nem volt elégséges ok arra, hogy az ablakesukás kísérlete hátráltatott. Keleti faj vagyunk, békével türjük melegét a napnak, mellynek honából — hogy költői kifejezéssel éljék — szakadtak őseink, vagyis inkább ha gyümölcsöt akarunk, állítsuk ki azt a nap érlelő sugárira, izzadjunk körülte! — Előterjeszté titoknok ur: rendes s rendkívüli előadások az iparegylet körében az év lefolyta alatt minők tartattak s hogy e körül az életbe lépett kir. ipartanoda fenállása még semmi változást nem szükségesite; sőt új előadó-szék (mennységtanra) indítványoztatott, melly javaslat azonban, noha czélszerű s hasznosnak találtatott, végül a költségvetésnél mostanra nézve legalább a jámbor ohajtások sorába utasítatott — elsőbbséget nyervén fölötte a szinte javaslatlag fölhozott rajziskolai gyűjtemény szaporítási segélyzés 150 pft erejéig, mit mi jelenleg, a műiparos rajz teljes nélkülözhetlensége, sőt okvetlenül szükséges terjesztése s fejlesztése miatt, szinte előbbvalónak tartunk amannál, jóllehet annak is szívből kívántunk volna létesítést — ha t. i. az egyleti pénztár megengedi vala. — Hetilap mint az egylet közlönye felől fordulván elő szó, a közgyűlés Fényes Elek szerkesztőnek időközben történt megválasztását helyeslé, sőt jegyzőkönyvbe igttatni határozá, hogy őt lapjára nézve „valóságos nyereségnek“ tartja, egyszersmind a föl nem mondásról három évre biztosítá őt, szabad leendő a szerkesztőnek ellenben minden félévben a fölmondás. — Kiállításoknál, hol a tavali rendezett rajzműkiállítás s a mesterinasok műveinek ez évben történt közszemléletre-kitétele jótékony hatásuk miatt érdemlett dicsérettel említették s közpártolításba ajánlítottak, különösen pedig egy országos rajzműkiállítás tartatása határozatott, titoknokilag egy az országgyűlési rendek miatt Pozsonyban jövő esztendőben tartandó iparműkiállítás lón indítványozva, mi azonban főleg azon okból, mert 1841től

fogva eddigelő már négy iparműkiállítást értünk s többszörös egymásután tartás azügynek inkább ártana semmint használna azon fölül, hogy sok költségbe kerül, el nem fogadtatott. — Fölhozattak ezután a szakosztályok működése is, mellyek részint számos találványt s készítvényt vizsgáltak meg, részint irányt s tanácsot adtak különféle iparkörbe vágó kérdéseknél. Miután még külvizonyait s ügyvitelét taglalgatá az egyletnek jegyző ur tartalmas előadásában, végül ez utábbinál indítványba hozá, hogy jövőre két közgyűlés tartassék, egyik aug. hóban: ügytárgyalás s másik minden esztendő első havában: számoltatás végett. Az indítvány helyességét a mostani számadásból kiábalás nehézségei igazolják. Rendsz s bővebb tudósítást a főnemlített ok miatt nem adhatunk. ☉

ALAPITVÁNYI RENDELKEZÉS 100 aranyról. Névszerint m. katona akademia ügyvédi kar egyesülete ország pénztára m. tud. akademia, és irandó biographiák jutalmazására.

Motto: Non nobis solis nati sumus, ortusque nostri partem patria vindicat, partem amici. Cicero de Offic. libro 1mo.

2. Maxumum, P. Scipionem, praeterea Civitatis nostrae, praeclaros viros solitos ita dicere: cum majorum imagines intuerentur, vehementissime sibi animum ad virtutem accendi. — Scilicet non ceram illam, neque figuram eam flammam egregius viris in pectore crescere neque prius sedari, quam virtus eorum famam atque gloriam adacquaverit. Sallustius de Bello Jugurth.

Hazádnak rendületlenül légy híve oh magyar!

Vörösmarty.

Midőn e sokat hányatott haza hosszú béke után ismét új mozgalmak és események korszaka felé közelg, s midőn egy részről a népeket boldogító ujkor eszméinek felkésedett bajnokok más részről a régi hatalom fentartóji s ha lehet terjesztőji sereglenek: s a fölöttünk határozandó nagy sorskerekeinek dördülései mesziről fölvonuló villámokként kebelaggasztólag máris hallatszanak: — a haza illy kétes s próbateljes pillanatban, midőn az előrehaladt század hatalmas követelése, bonyolult uralkodásunk nehéz állása által kényszerített szorongatásai, s a hon belsejében létező ellenelemek, és ellenérdekek éles küzdései, alkotványunk, nemzetiségünk, s fenlétünknek örök időkre üdvet vagy halálhozó irányt adhatók; szükséges, az idők komor szózata arra int: hogy minden e hon javát szívén hordó magyar, sőt minden nemesebben érző emberbarát a közügyekre élesebben fordítsa figyelmét, s a jobb századurómaiak s magyarok szigorúsága szerint a polgári erények gyakorlatával s hazafi lélek szilárdságával egész erővel a köztöt védje és előmozdítsa. A hazát nescak a lehető veszélytől megmenteni, hanem az ősi szabadságot az ujkor magas erényeivel és jótéteményeivel gyarapítani, s állandó fényre és boldogságra emelni törekedjék.

En tehát mind ezen fontos okoktól indítva, és a régi hiresebb és jelenleg nagyra emelkedett nemzetek történetét vizsgálva, s e hon állapotát szemügyre véve, az államanyok előhaladásának egyik fő emeltyűjét és támaszát: „a munkássággal egyesült önmegtagadás s közjoraváló adozati készségben“ levén, azon gyengéd, és tiszta hazafiai érzellemmel, mellyel e hon iránt kiskoromtól fogva szentül viseltetém, de némelly országnagyaink nemes példája által is buzdítatva, különösen nagy Széchenyink m. t. akademiára tett áldozatához, és csekély értékemhez s jövedelmeimhez képest s aránylagosan hasonló áldozatot 100 aranyat [az ide mellékelte s budai házamra első helyen bejegyzett kötelezvény s alább irandó föltételek mellett, a hon oltárára a haza különböző szükségere teszek le.

Legelőször is, mivel e szép hon os eleink vérével s vitéz fegyverével megszerzetett, s hihetőleg elő ismét azon időpont, mellyben Árpád és Hunyad magzati a régi hőrszi vitézség s bátorsággal párosult tudományos hadvisellett a legközelebbi nemesi fölkelés szegyenét letörlendők, a haza elleneit dicsőn leharcolandók lesznek, e nevelendő bajnokok részére a katonai akademiára, melly atyáinknak annyi áldozata által fölépült, mihelyt az rendeltetése szerint életre jó, házi szükségere 10 arany fordítassék.

A honvédelem után minden állományban legfőbb tekintet igényelvén a magánjog védelme, s ezen sok nemzetnél legfőbb tiszteletben álló jogvédői kar állapota pedig, habár annak rendezését a becsületet mélyen érző némelly tagjai már annyiszor pengették, s a hon többi polgári ezti is ohajta várják, önértelenségünk miatt, mind eddig még rendezetlen; mihelyt e kar akár mi nemes egyesületre, de önemelésére lépend, legelső szükségere födözésére 10 arany adassék.

E' gazdag ország közpénztára szegény; ebbe tehát 10 arany tétessék. Mellyről ő felségének az öszszegyűlendő ország rendével egyetemben az ország pénztáráról alkotandó törvények szerint rendelkezni joga lészen.

d) Mivel azon világitó tüzből, mellyet Prometheus az égietől az emberiség jótételére leragadt, a Magyarföld lakóira még olly kevés szikra szórattott, s ámbár mindnyájunk láttára ez új század leginkább a szellemi és nagyság által a szabadság az ipar s a jólét világán olly roppant tartományokat fölfödözött és foglalt, s noha már majd két évtizede, hogy néhány nagyjaink a század szellemét lelkesen föl fogva a tudományok templomára magas áldozatokkal nagyszerű alapokat tőnek: mégis a nemzetnevelőintézte első ruderáiban teng.

Ennek alapja emelésére tehát, ha talán a karok és rendek jövő országgyűlésen ezen intézet örök időkre való fentartásáról nem gondoskodnának, 10 arany adassék. — Ha pedig valahára a szent kötelesség s önfentartás szavát hallgatva, a m. t. társaságnak nemesak fenlétét, hanem általa a szellemi s nemzeti életünk magas virágoztatását bő segedelemmel eszközöndik, akkoron e csekély adomány más általam kijelölendő tudományos jutalomra kiadati fog; különösen, hogy előre is kijelentsem ohajtáomat, egy magyar történeti Cornelius Neposra.

e) Végre a hátramaradt 60 aranyat a magyar irodalom egy olly ága emelésére akarom fordítani: melly bár a jelenleg fő politikai életet élő s a világ sorsát főkép intéző, sokban követendő s példánykép előttünk ragyogó angol és francia nemzetnél nemesak becsben, hanem legfőbb virágzásban vagyon, s melly a classikai literatura egyik födészét, s a régi hőrszi kor homályának fölvilágosító fákláját teszi, s habár nemzetünk viszontagságai, bal és jobb szerenese lapjain, s újabb fölébredése s küzdelmei szélesterén ez irodalomágnak igen jeles tárgyai és szép sarj példányai mutatkoznak, még is e széles mező majd egészen parlagon hever, értem a politikai jelentőségű nagy férfiak életrajzát. — Ki Plutarch biographiáit nem ismeri, annak a régi jellemek colossális nagyságáról fogalma sincsen; ki Vandome piaczon Párizsban a nagy ember az elfoglalt álgyukból öntött Napoleon érekszobra, s Trafalgar Squaren Londonban a Horatius Exegi Monumentum aere perenniusféle s századokkal küzdendő Nelson grauit oszlopa előtt nem állt; ki Versaille historiai termein, Arc de Gloire, Pantheon csarnokiban s Regensburg Walhalla terrassain nem volt, az a halhatatlanság templomába soha bé nem tekintett az a nagy férfiak látása fenörömét, s minden földi gyönyörök fölötti Istennek ámbroziáját soha nem izlette. —

En tehát, ki e nagyszerű tárgyak hatását s ihletését érzem, midőn mi, kik akár vagyoni tehetetlenségünk, akár kitartó lelkesedésünk hiánya miatt hátráltatva, akár az első főbb szükségű teendőink által viszsztatartva, mint a nagy király Mátyás szobra emelésére való törekvéseink zsidbada mutatja, illy nagy s nemzethez illő emlékek állítására még eddig képesek nem valánk; hogy tehát én is, e hon parányi de hangya igyekvésű tagja a nemzeti nagy épülethez egy morzsát tegyek, még Szécsenyi terve szerint „nagy fiainak a hálás haza“ illő üdvöletét állít, hogy addig is nevezetes férfiak élete hű, és eleve viszsztatírozése által nemesebb keblű ifjaink lelkeikben ama fenfirt halhatatlansági érzés, magas isteni gyönyör, és honfi láng s nagy tettekre vágyás ébresztessék, a fölebbirt 60 aranyat életírasi jutalmakra kiadandóknak a m. akademia által akként vélem: hogy ezekből évenként per 15 arany s így négy évre egymásután, s fölvaltva a régiebb és legújabb történeteinkből választandó egyegy jeles férfi életrajza a fenézintett akademia részrehajlatlan bírálata által a nagy ülésen főképen az jutalmaztassék. ki e hazához minden viszontagságiban rendületlenül hív és szilárd erényekkel ragyogott. — Az életíróknak azon nemes lelkűségében helyevén reményemet, hogy nem annyira e csekély adományi fontolgatva, hanem abban fogják lelmi legfőbb jutalmukat, hogy magash geniosok ihletét követve, midőn egy részről a hazafi érdemeknek buzdítólag megadják a magok becsét és követendő példáját és fényét kiütetik; más részről fenhivatásuk szerint az egyiptomi komor életbírák, athenaei szigoru areopag, valamint a történetek éles tollu, de részrehajlatlan ítélőszékébe ülven: a nagy férfiak kerülendő hibáit és gyászos tévedéseit is előadandják, a nemzetnek politikai eszélyességre tanító s rendithetetlen polgári erényekre buzdító lesznek. — Így nemes tisztjuknek megfelelően a nagy czéla s az életrajzi irodalom s magyar dicsőség temploma alapjaihoz legfőbb köveket gördítvén ünnepezt hősikkel ok is dicsóítottai fognak. — En pedig azon öntudatban lelendem teljes örömemet, ha látom, hogy én is a közjó előmozdítására valamit tettem; kész levén, ha isten úgy engedi, többet is tenni, sőt életemet is ha szükség a hazáért áldozni; mert csak így tart-

hatjuk meg e' hont, mert e' honnak maradni, és még új évezredekre virulni kell. —

Kelt Pesten, augusztus 24én 1847.

(Beküldetett). Ujváry Mihály h. ügyvéd.

KÜLFÖLD.

AMERIKA. Santa Ana végre mégis azon meggyőződés-re jutott, hogy csak békekötésben találhatja üdvösségét. Átlátja, hogy Scott és Taylor új erejű hadseregei (összesen mintegy 30 ezer fegyveres) minden bizonnyal elégségesek leendnek nemcsak a fő, hanem a többi mexicói város megszállására is 's tudta azt is, mikép az egyesült státusokban most egy párt létezik, mely az egész Mexico bekebelezését sürgeti, 's egyedül csak kiirtó háboruban lát biztos eszközt a béke tartós helyreállítására. Jól tudja továbbá Santa Ana — hisz szemei előtt történt, hogy csak igen nagy megfeszítéssel bírta Herera elnökké választását elhalasztani — jövő január végére tételtvén a' szavazat számítás által; végre hogy a' békepárt naponként erősödik 's új vereségesetire semmi sem fogná őt a' nép dühe elől megóvhatni. Ezen fontos okoknál fogva békét ohajt 's hallomás szerint a' mexicói kormány már három biztost nevezett is, kik Trist uralaz egyesült státusok képviselőjével a' békeföltételek iránt értekezzenek. Azon egyre számot tarthatnak a' mexicóiak, hogy az egyesült státusok felső 's alsó Californiát és Ujmexicot közökből ugyan ki nem bocsátják, hanem olosón megveszik Mexicotól, mire már 3 millió dollárt határoztak is. California birtoka nem nyereség Mexicora nézve, és valamely jó kalandor Californiában azt bár mely pillanatban elszakíthatja tőle, míg ellenben azon szép ország, melyet az unio szívesen fizet, sokat lendíthet Mexico pénzügyein. Vajjon egyébiránt a' mexicói kormány azt kellő czélra használhatja, az egészen más kérdés — legalább használhatná, mert bizony rá férne. — Washingtonban egy eset fordult elő, mely könnyen az európai diplomatiákörök figyelmét is magára vonandja. Ugyanis Bodisco, washingtoni követ orosz udvar részéről, egy bizonyos ügybe avatkozott, mely ott jelentőségre vergődött. Kosciusko hagyományát illeti az, mely is körülbelül 500 hold földben (Ohioan) 's 50 ezer dollárban áll. A' nagy hazafi lengyel örökös Tochimann órnagyot, ki az 1830diki fökelésben részt vett 's azóta egyike a' párizsi lengyel propaganda legbuzgóbb tagainak, hatalmazák föl az örökség átvételére nevezett társaság czéljai előmozdításul. Tochimann, ki Washingtonban polgár és ügyvéd lón, megfélelt a' fölhívításnak; az orosz követ azonban megkísérelte ez ügynek diplomatiái uton akadályoztatását. Státustikártól, kinek hatásköre az igazság kiszolgáltatást egészen kizárja, Tochimann ügytársához fordult Bodisco azon ajánlattal, hogy Kosciusko örökösii illető hatalmazványát részökre megnyeri, ha készek a' pert maguk számára vinni; mindazáltal a' washingtoni legfelsőbb törvényszék kijelenté, mikép az örökösöktől Tochimannra átruházott hatalmazvány egyegyedül érvényes — 's az orosz követ elutasított. Ekkor Bodisco kinyilatkoztatá, mikép Kosciusko örökösii 26 év előtt az akkori orosz követet hatalmazták legyen föl az örök-

ség átvételére 's mikép ezen fölhatalmaztatás követéről követre végül ő rá ment volna által 's ő felsége soha sem engedte meg, hogy orosz alattvaló 's vétkes itt orosz alattvalók nevében ügyviselő 's jogvédő lépjen föl. — Más részről Tochimann szinte lépéseket tón az egész ügynek congressus elibe vitelére, hol Bodisco igényei hihetőleg fényesen vissza fognak utasítani. A' státus osztály már is egy cselekvék, világosan kijelentvén, mikép semmiféle idegen követ valamely polgár jogügyeibe nem avatkozhatnak. —

Brasiliából a' koronaörökös — az uralkodó császár egyetlen fia halálát jelentik; a' herceg alig harmadfél éves volt, egyetlen nővére él — a' császárnő azonban ismét várandó. —

Jun. 10kei montevideoi tudósítások szerint Howden lord 's a' franciaia követ közbejárása eddigelő eredménytelen. Rosas tábornok annyira túlkövetelő, hogy most néhány millió tallér kárpótlást kíván Anglia 's Franciaországtól hajóhada elfoglalásáért! A' buenosayresi papíroszpenz folytonos süllyedése sem mutat közel békére.

SPANYOLORSZÁG. Ugyanazon nap, midőn a' király a' lázasztó nyilatkozványt a' névtelen levéllel kezéhez vette, Serano tábornok is postán egy nehéz csomagot kapott, melynek külsején meg volt jegyezve, hogy egyedül a' tábornok nyissa föl. A' mint a' csomag aztán ldefonsóban távolléte alatt megérkezett, anyját 's Ros de Olana tábornokot gyanu szállta meg 's miután boritékát vigyázva fölvágták, a' peesét alatt durranó ezüst készülvényt találtak, mely föltöréskor meggyulván, a' föltörőt életveszélyesen megsebesítette vagy tán meg is ölte volna. Serano tábornok ellen intézett ezen gyilkos merény nagy figyelmet gerjeszt.

A' porosz alg. zng egyik levelezője Párizsból következőleg ír a' spanyol ügyekről aug. 13káról: „minden posta, mely Cataloniából érkezik, tudósításokat hoz újabb kicsapongásról, melyet a' carlista bandák ezen, a' polgárháboru minden iszonyatosságának újra kitért tartományban elkövetnek. Fosztogatás, gyújtogatás, gyilkolás egyik részről, 's éres viszatorlás másról, mindenütt napi renden vannak, 's a' Llacunában elfogott katonák kegyetlen kivégzése óta Pavia főkapitány sem képes többé az aránylagos enyhesség rendszerét, melyet eddigelő követett fentartani. Kimélet és irtalomról szó sincs a' két pártnál többé, 's kimondhatlan szerencsétlenség vár e' tartomány lakosaira, ha a' kormány legnagyobb erőhasználassal nem képes gyorsan nyugalmat 's békét tulnyomó eszközökkel előidézni. — Valamennyi utat, a' nagyokat úgy mint kő slyeket, vesztéllyel töltik el a' mindenütt barangoló csapatok; Geronából Barcelonába, vagy Barcelonából Tarragona vagy Leridába, tehát a' fejedelemséget hasító három fő vonalon csak legnagyobb vagyon- 's életveszéllyel utazhatni; a' nevezett három városból induló gyorskocsik egyike sem bizonyos arról: vajjon háboríthatlanul érkezik e' meg rendeltetési helyére, 's mily nagyon slylik ezen körülmények közt a' kereskedés 's egyéb forgalom, mondani sem szükséges. A' carlisták szokásba vették az őket zavaró kis hadosztályoktól egyes megrohanások által szabadulni, 's ekép fog-

ták el a' tizenhat llacunai katonát is, kiket aztán Manresa mellett olly kegyetlenül megöltek, 's most ismét egy más hasonló megtámadásról szóló tudósítás érkezett. A' la-bisbali állomás összeköttetésben volt a' llacunaival, 's Griset carlista főnök ennél fogva kísérletet tón annak megsemmisítésére. Csapata eddigelő leginkább a' barcelona-tarragoniai utat nyugtalanítá, különösen pedig Villafranca 's Vendrell közt, hol az országot meredek szirtek 's lejtőségek közt húzódik el. Jul. 30kán éjszakadtakor Griset Villafranca mellett természet rablá el egy földbirtokosnak, ki a' rávetett sarzot fizetni vonakodék, 's Griset ezt egy látszó azért tevő, hogy élelmi készlettel lássa el nagyobb számú embereit, kiket La Bisbala szándokolt megtámadására szükségeseknek vélt. Jul. 31kén más csapatokkal egyesülés által több mint 200 főre emelē zsákmányló seregét. Jul. 31 's aug. 1je közti éjjel vonult e' csapat san Olivan felé, hol még néhány tuczet ember hozzá csatlakozott 's aztán folytást a' hegységen átvonulva, következő éjjel La Bisbalt rohanta meg. La Bisbal kis helység, mely völgyben fekszik, melyet magas hegyek környeznek, 's hol több kis hegyipatak összefoly. Ott tartózkodék egy rosz erősítvényű házban mintegy husz polgárkatoná 's tizenöt rendes fegyveres a' sorgyalagságból, mindkét osztály egy sorgyalagsági tiszt vezérlete alatt. Griset e' megtámadáskor a' főparancsnokságot Borgesnek adta által. Ez legelől a' kis őrség parancsnokát hódolásra szólította l. Tagadó válasz után kényszeríteni akarván őt erre, két közel fekvő házat gyújtata föl. Egerszermind azoknak, kik hódolni készek lennének, életbiztosítást hirdettetett. A' kis őrség azonban védelmezé magát, míg minden töltést ellődözé, kirohanást mindazáltal nem mert intézni. Így maradt a' dolog reggelig, midőn a' carlisták eltávoztak. Legközelebb éjjel ismét megjelentek, 's hült helyét találták a' királyiaknak. A' carlisták erre feldúlták a' kis laktanyát. Aug. 3kán a' hadi bizottság a' Vedredasnál elfogott carlisták elíteltetésével vala foglalkozandó. Tévelyesen gondolák, hogy azok már kivégeztettek, Herrero kapitányt kivéve, kin a' halalos ítélet csakugyan végrehajtott. Canno carlista osztálynokot, ki Spanyolországba szökni akart, Bayonneban a' franciaia polgárőrség elfogván, ismét az ország belsejébe — Clermont Ferrandba vitték vissza.

ANGLIA. A' királynői utazó csapat aug. 13kán este Dart torkolatában vetett horgonyt 's tüstint számtalan csolnak hemzsegett a' királyi hajó körül 's a' városka hatósága hivatalos öltezetben evezett a' királynőhöz — fölrátát általnyujtani. A' Standard kérdi: „miért nem figyelmezteti már egyszer a' kormány ezen testületi heréket, hogy a' fejdelemnőnek semmit mondó fölrátákkal ne alkalmatlankodjanak. Hisz a' hódolat Angliában ugys magától értetik, nem szorul végtelen bizonyítgatásokra.“ Victoria egyébiránt legjobb kedvű volt 's nyájas fejbölintása elragadá a' csolnokát tiszteletes távoltságban környező alattvalóit míg a' kis walesi herceg, ki matrözöltözékben a' földözeten volt, a' mindenféle látványokban teljes örömet leli. Másnap a' gőzhajócsapatka üdvölvés mellett a' Scilly szigetekhez utazott.

69ik szám.

É R T E S Í T Ő.

1847.

Gőzösök járása 1847. auguszt. hónapban:

- Pestrol Győrbe) naponként indulási idő reggeli 5 óra.
Pozsonyba)
Bécsbe naponként; indulási idő a' páratlan számú napokon t. i. aug. 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31kén — déli 12 óra.
Páros számú napokon pedig, mint aug. 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30án, indulás órája: reggeli 5 óra,
„ Zimonyba mindennap, kedden kivéve, és pedig: hétfőn és pénteken Tittelnek lemenet-és Eszéknek fölmenet-utoni érintésével.
„ „ csütörtököt és szombaton Eszéknek lemenet-és Tittelnek felmenet-utoni érintésével.
„ Drenkovára szerdán és vasárnap.

Az aldunai gőzösök indulási ideje reggeli 5 óra.

Összeköttetési járasok Konstantinápolyal- és Odeszszával:

Vasárnap, aug. 1én 15kén és 29kén az oláhországi részen Konstantinápoly- és Odeszszával.

Vasárnap, aug. 8kán és 22kén a' török részen Konstantinápolyal.

A' t. cz. utazók igen kéretnek, hogy utimálhájukat a' reggeli 5 órakor induló gőzökre az elindulási nap előtt legfeljebb esti 8 óráig, a' délben induló gőzökre pedig legfeljebb délelőtti 1 óráig, méltóztassanak a' hivatalban feladni, mivel a' déli előtti 1 óra után 's illetőleg reggel a' gőzös elindulása előtt feladottak csak a' legközelebbi gőzössel szállíthatnak el; a' málháknak épen az indulás előtt egyenesen a' hajóra szállításá pedig nem engedtetetik meg. —

Pesten, augusztus 1jén 1847.

Gőzhajósági hivatal 5—5

A' cs. kir. szabadalmas dunagőzhajósági társulat 1842dik évi martius Isői kölcsöne.

Ezen kölcsön törlesztésére folyó évi augusztus hó 18kán tartott huzásnál jegyzőkönyvi kimutatás szerinta' következő 100 kötelezvények huzattak ki: ugymint: szám: 3, 63, 112, 137, 171, 197, 228, 229, 230, 237, 265, 272, 279, 302, 304, 307, 368, 389, 410, 499, 516, 531, 554, 557, 568, 629, 650, 683, 700, 701, 703, 707, 722, 733, 736, 745, 752, 794, 837, 878, 885, 909, 945, 964, 987, 989, 1000, 1051, 1052, 1062, 1068, 1070, 1095, 1125, 1128, 1154, 1157, 1181, 1196, 1202, 1228, 1231, 1232, 1284, 1291, 1301, 1305, 1386, 1444, 1446, 1461, 1486, 1507, 1519, 1531, 1575, 1593, 1595, 1612, 1643, 1648, 1654, 1671, 1672, 1684, 1695, 1703, 1729, 1738, 1776, 1862, 1868, 1871, 1877, 1889, 1910, 1915, 1947, 1948, 2986.

Mellyek a' folyó évi september hó 1sőjén az eddig járó rendes kamatokkal együtt — az illető kötelezvények, 's a' hozzájuk tartozó szelvények (coupon Bogen) letétele mellett a' dunagőzhajósági hivatalban (Banermarkt 582 szám) Bécsben, ugysintén Pesten is a' nevezett társaság hivatalában kifizettetnek.

A' cs. kir. szab. első dunagőzhajósági igazgatósága által. 2—3

Gabonár váltógarasokban.

Table with columns: Pesti, Veszprém, Temesvárott, Győrött, Mosonyban, Sziszekén, Pozsonyban, Miskolczon, and exchange rates for various locations like Tiszabuzs, Kőszeg, Rozs, Arpa, Zab, Kukoricza.

Statuspapir- és részvény-árkelet. Bécs, aug. 23kán 1847.

Table with columns: bankrészvény, 1834ki 500 p. frtos kölcsön, 1839ki 250 p. frt, Eszterházy 40 fr. sorskötel., Cs. kir. arany 4 fr. 36—38 kr., and corresponding values for pesti lánchid-részvény, bécs-glognitzvasut, pozsony-nagyszombati, középonti, and duna-gőzhajósági.